

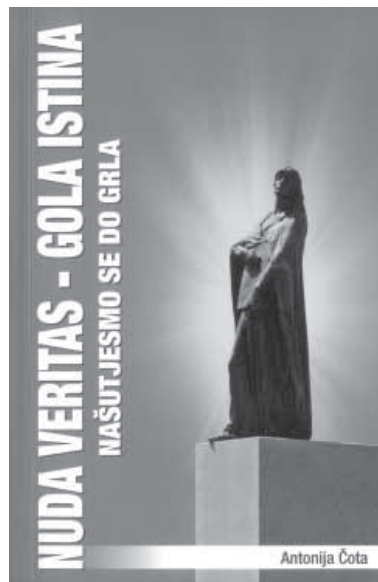
Nakon čitanja ove vrijedne studije mnoge nepoznanice o Sariću i dobu u kome bilježi uspjehe, koji ga svrstavaju u svjetske zrakoplovne kronike, bivaju razriješene. Postaje jasnije i kakva je sredina bila Subotica u kojoj je taj podvig ostvario.

Stevan Mačković

Čota, Antonija, *Nuda veritas – Gola istina : našutjesmo se do grla*, Hrvatski demokratski forum „Preporuke iz Lemeša“, Subotica, 2010., 189 str.

Reflektirati na aktualnu društvenu zbilju, motriti ono što se događa u čovjeku i oko njega u svijetu, tematizirati društvene procese, pratiti njihovu genezu i trajanje, elaborirati društvene pojave i događaje, bez obzira na to sudjeluje li se u njima ili ne, nedvojbeno su značajne aktivnosti za svakoga čovjeka danas. Dio je to povijesnoga nasljeđa što nam je donijela moderna, a s njome i sloboda govora, čiju praksu, ne od danas, možemo zateći gotovo na svakome koraku. Zatičemo to i kod Hrvata u Vojvodini. U tom smislu, kada je riječ o ovome knjiškome uratku pravnice, društvene djelatnice, političke i kulturne aktivistice, istraživačice povijesti Lemeša, sudske prevoditeljice na hrvatski Antonije Čota, onda ni na koji način ne možemo dovesti u pitanje legitimacijsku provenijenciju u nastojanjima joj, budući da su one posve neupitne, već hoćemo ukazati ukratko na prijepore koji mogu ishoditi iz tako legitimiranoga djelovanja. Naime, legitimnost je za djelovanje situirana na jednoj razini, a sadržajne posljedice njegovih legitimnih

napora na sasvim drugoj, te kao takve, one mogu biti itekako upitne.

Iz tih načela, čini se, najbolje se može prikazati, po mnogočemu, rijetko viđen samostalni Čotin knjiški prvijenac, u kojem autorica, na neuobičajen, krajnje impresionistički način tematizira prilike u hrvatskoj zajednici u drugoj polovici prvoga desetljeća prvog stoljeća trećeg tisućljeća. Sadržajne su posljedice ove njezine kušnje, na žalost, neuspjele. Jer, knjiga koja pledira na osvjetljenje sadašnje, kako se navodi, „tragične sudbine Hrvata na ovom području“, ne bi smjela biti osvjetljena tek jednom, koristit ćemo metaforu, svjećicom u autoričinoj ruci u mrakovitim i maglovitim predjelima vlastitih joj spoznaja. Tada se, kazuju pravila, šuma ne vidi od samo jednoga drveta, a jedno drvo od same šume. Ono što ovoj knjizi, dakle, suštinski nedostaje, uz navezanost i vjernost činjenicama, jest prije svega pluralizam perspektiva. Vjerojatno je to prepozna-

la i javnost unutar hrvatske zajednice u Vojvodini, budući da je Čotinu knjigu pratila tek jedna kratka informacija o objavi (*Hrvatska riječ*, br. 374, str. 34), jedan dobar kritički prikaz (*Glas ravnice*, br. 149, str. 12), jedno nemušto reagiranje na kritički prikaz (*Glas ravnice*, br. 151, str. 12), a niti jedno javno predstavljanje.

Naime, ukoliko se dio društvene zbilje ne zahvaća na objektivan, višestranom motrilačko određen način, već mu se pristupa s krajnje jednostranih, subjektivnih stajališta, utoliko se uvelike zatumljuje uvjerljivost i istinitost njegova prikaza. Isto tako, ukoliko se društveni procesi ne tematiziraju korištenjem stroge znanstvene metodologije, već se ona ostvaruje uz mnoštvo proizvoljnosti i nedosljednosti, utoliko onda izostaju cjelovitosti u obradi zadane teme a zadobiva se neplodna i nepoticajna iskrivljenost i izobličena. Na koncu, ukoliko se društvene pojave i događaji u kojima se aktivno sudjeluje elaboriraju uz pristranost i strast, bez znanstvene discipliniranosti misli, tada se knjiško djelo tako producirano smatra nedostatno vrijednim sa stajališta ne samo znanstvene nego i publicističke relevantnosti. Naime, ono će kao iskrivljen, izobličen, netočan, necjelovit i krajnje subjektivan odslik „tragične sudbine Hrvata na ovom području“ u sadašnjosti biti tek subjektivni izraz jednog turbulentnog vremena, a ne prinos njegovu objektivnom kroničarenju i ozbiljnom promišljanju. Također, vrlo vjerojatno, bit će i još jedan u nizu dokaza nezrelosti i nedoraslosti Hrvata za složenije znanstvene pa čak i publicističke pothvate kada je u pitanju samotematiziranje vlastite

užlijebljenosti u društvene i političke okvire Hrvata u Vojvodini.

Sadržaj knjige, nakon predgovora prepunog *pathosa* i lamenta što ga potpisuje Lazo Vojnić Hajduk, podijeljen je u tri veće cjeline, čiji naslovi gotovo jednako glase i na latinskome i na hrvatskome. Inače, cijela je knjiga nepotrebno opterećena brojnim latinskim riječima i sentencama. U prvom dijelu – *Veritas nunguam perit : Istina nikad na propada* – autorica površno tematizira političke i društvene procese koji se odnose na djelovanje i učinke Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini na unutar-njomanjinska pitanja, s posve dnevno-političkim trivijalnim tumačenjima. U drugom dijelu – *De te fabula narratur : O tebi priča govori* – Čota pokušava analizirati djelatnost jedanaest dužnosnika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, Hrvatskog nacionalnog vijeća, NIU „Hrvatska riječ“, izražavajući svoj pogled na njihove „pogreške“ te uz snažne osobne osjetilne nanose, pri čemu, kako je već rečeno, ne uspijeva strast učiniti plodnom zbog nedostatka njoj komplementarne refleksije. Posljednji, treći dio – *O tempora, o mores : Čudnih li vremena, čudnih li običaja* – nerazgovjetno elaborira razloge za smjenu četiriju, ne posebno tipičnih niti u socijalnom smislu karakterističnih, osoba s dužnosti unutar nekoliko hrvatskih institucija i organizacija. Na koncu, knjiga završava „zaključkom“ danom u naslovu s upitom *Ima li hrvatska zajednica u Republici Srbiji uopće budućnost, kao zajednica?*, uz rezignirajući i, gotovo, apokaliptični, no ne i obrazložen, stav kako „hrvatska zajednica nema svijetlu budućnost“.

Ponovimo na koncu – prava je šteta što autoričina proživljena (politička)

strast nije umješnije iskorištena. Ovako, sadržaj knjige *Gola istina* ne nadilazi okvire banalnoga.

Tomislav Žigmanov

Ante Sekulić, *Bački Hrvati u XX. stoljeću*, Hrvatska kulturna zaklada, Zagreb, 2010., 142 str.

Kada akademik Ante Sekulić, koji potječe s ovih naših bačkih ravnica, nakon višedesetljetne djelatnosti na polju kulture i prosvjete i više stotina objavljenih bibliografskih jedinica, pruži javnosti novu knjigu, koju on naziva i oporučnom, s njemu dragom i višekratno ponavljanom temom – o bačkim Hrvatima, za očekivati je da ona nosi u sebi sakupljenu srž i mudrost ranijih napisa. I zaista, ta očekivanja glede ove knjige bivaju ispunjena.

Autor u samome početku definira osnovne pojmove polja istraživanja i raščlambe, pa tako kaže: „... da je od pamtivijeka Bačka područje koje omeđuju rijeke Dunav i Tisa dok na sjeveru granica nije čvrsta nego se mijenjala...“ i dalje: „*Bački Hrvati* je pak skupni naziv za sve hrvatske žitelje koji žive na bačkom zemljopisnom području bez obzira kako ih u prošlosti i danas (zlonamjerno?) pisci i vlasti nazivaju“ (str. 8).

Autor je za misao vodilju odabrao glasovitu rečenicu subotičkoga biskupa Lajče Budanovića: „Triba zabilužit sve o nama i pisat o onome što je naš!“. Ni nakon više od stoljeća, te upute nisu izbljedjele niti su izgubile na svojoj snazi. Dapače, kao da u današnjim vremenima dobivaju samo novu potvrdu. I zbog toga osvrt na bačke Hrvate u proteklom

stoljeću iz Sekulićeve pera ima osobit značaj.

Pisati na temelju historijskih vrela, ponajviše arhivske građe, trebala bi biti zadaća svakog povjesničara. Ali, nažalost, i pored najbolje volje i upornosti da se po arhivima otkriva zapretna i zametena, pa i sklonjena građa, ona sama po sebi nikada nije dovoljna da osvijetli i objasni povijesne procese i događanja. Iz tmine prošlosti ona snagom neupitne istine uspijeva posvjedočiti tek o davnom trenutku i kao iskra gasne ako ne pronade mjesto u složenijem sustavu znanja. A tu nastupa povjesničar. Teško da među pojmovima s kojima se svakodnevno susrećemo ima apstraktnijeg pojma od povijesti. Zbog toga je za njega vrlo teška intelektualna zadaća izdignuti se od pukog prikupljanja historijskih fakata i podataka iz događajne historije te načiniti korak dalje: stvoriti i oblikovati sustav koji ima uporište u realnosti a odražava prošlost. Sekulić, mada jezikoslovac po naobrazbi, i